

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Transitievisie warmte en milieueffectrapportage

Nederland wil in 2050 CO₂-arm zijn. Alle gebouwen in Nederland zijn dan geïsoleerd en in plaats van aardgas gebruiken we een duurzaam alternatief. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat alle gemeenten voor eind 2021 een transitievisie warmte vaststellen. De visie toont de aanpak van isoleren en/of het aardgasvrij maken van de bebouwde omgeving en de planning voor wijken of buurten.

Milieueffectrapportage helpt bij het in beeld brengen van de effecten op mens, natuur en milieu van verschillende alternatieven voor aardgas en biedt ondersteuning bij discussies hierover tussen overheden, bedrijfsleven, belangenorganisaties en omwonenden.

Wat staat er in een transitievisie warmte?

In de transitievisie warmte wordt per wijk een planning opgenomen, zodat helder is wanneer huizen en gebouwen in de wijk geïsoleerd en/of aardgasvrij worden. Voor wijken die van 2022 tot en met 2030 in de planning staan, wordt per wijk aangegeven:

1. Hoeveel woningen en andere gebouwen geïsoleerd en/of aardgasvrij worden.
2. Welke betaalbare, betrouwbare en duurzame alternatieven voor aardgas beschikbaar zijn. Denk aan een warmtenet, volledig elektrisch, of hybride technieken die minder (duurzaam) gas verstoken als (tussen)oplossing.
3. Welke van die alternatieven de laagste nationale kosten heeft. Een hulpmiddel hierbij is de [Leidraad van het Expertise Centrum Warmte](#). Het geeft een beeld van de nationale kosten per ton vermeden CO₂-uitstoot.

Actiepunt voor 2021

Uiterlijk 31 december 2021 stellen alle gemeenten hun eerste transitievisie warmte vast. De Omgevingswet is dan nog niet in werking. Gemeenten kunnen tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet de transitievisie warmte vaststellen als beleidsstuk. De [minister van BZK adviseert om de transitievisie warmte in de vorm van een programma vast te stellen](#). Gemeenten kunnen de transitievisie warmte ook vaststellen als onderdeel van de omgevingsvisie. Kijk voor informatie hierover op de site van het [Programma Aardgasvrije Wijken](#).

Hoe helpt milieueffectrapportage?

Alternatieven voor aardgas hebben mogelijk (tijdelijke) effecten op het milieu en de omgeving. In het milieueffectrapport voor de transitievisie warmte worden de redelijke alternatieven voor aardgas, zoals restwarmte, volledig elektrisch of geothermie, met elkaar op milieueffecten vergeleken. Bijvoorbeeld de aanleg van buisleidingen of geothermische boringen kunnen effect hebben op bijvoorbeeld de bodem, cultuurhistorie, archeologie, veiligheid en natuur.

In een milieueffectrapport beschrijf je welke keuzes er zijn, waar en hoe de milieueffecten optreden, en of nadelige milieueffecten verminderd of voorkomen kunnen worden. Een milieueffectrapport kan de discussie die nodig is tussen overheden, bedrijfsleven, belangenorganisaties en omwonenden ondersteunen. Ook kan het helpen bij het verbreden van het maatschappelijk draagvlak.

Handig stappenplan geeft houvast bij maken transitievisie warmte

Hoe maak je als gemeente een transitievisie warmte? Vanuit het Programma Aardgasvrije Wijken is hiervoor samen met gemeenten een **stappenplan** ontwikkeld. Waar moet je aan denken, welke stappen moet je doorlopen?

Hoe zit het met uitvoeringsplannen?

De transitievisie warmte wordt vervolgens per wijk of buurt uitgewerkt in uitvoeringsplannen. De gemeente beschrijft in een uitvoeringsplan wanneer, hoe en met welke stappen de wijk van het aardgas afgaat en welk alternatief voor aardgas wordt gekozen. Voor het uitvoeringsplan kan ook het programma uit de Omgevingswet worden gebruikt. De juridische uitwerking vindt plaats in het omgevingsplan. Zo worden de rechten en plichten voor burgers en bedrijven vastgelegd. Het uitvoeringsplan en het omgevingsplan kunnen, om geen tijd te verliezen, gelijktijdig in procedure worden gebracht.

Het programma wordt door het college van burgemeester en wethouders vastgesteld en het omgevingsplan door de gemeenteraad. Het is daarom handig de gemeenteraad vroeg in het proces bij de plannen te betrekken.

Wanneer speelt milieueffectrapportage bij de transitievisie warmte?

Een plan of programma is plan-m.e.r.-plichtig als:

- het wettelijk of bestuursrechtelijk is voorgeschreven, én
- het kaderstellend is voor m.e.r.(-beoordelings)-plichtige projecten, of passend beoordeeld moet worden.

Uitzondering op de plan-m.e.r.-plicht is als volstaan kan worden met een plan-m.e.r.-beoordeling.

Het is niet zeker of de afspraak in het Klimaatakkoord dat gemeenten een transitievisie warmte vaststellen en de algemene bevoegdheid om beleid vast te stellen, geldt als '*bestuursrechtelijk voorgeschreven*'. Als een gemeente de transitievisie vaststelt zonder milieueffectrapport, dan kan daarover discussie ontstaan. Over het algemeen worden de bepalingen van de Smb-richtlijn ruim uitgelegd.

Van *kaderstelling* is sprake als richting wordt gegeven of als er een keuze wordt gemaakt. Een transitievisie warmte *kan* kaderstellend zijn voor bijvoorbeeld de aanleg van een buisleiding voor het transport van warm water of stoom (categorie J9 van Bijlage V bij het Omgevingsbesluit onder de Omgevingswet; nu categorie D8.4 van de bijlage bij het Besluit m.e.r.), een geothermische boring (categorie B4; nu categorie D17.2) of het kunstmatig onttrekken of aanvullen van grondwater (categorie K1; nu categorie D15.2). Dit zal aan de hand van de inhoud van een transitievisie bepaald moeten worden.

Specifieke aandachtspunten bij opstellen transitievisie warmte voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Het is mogelijk om vooruitlopend op de Omgevingswet omgevingsvisies en programma's vast te stellen. Dat kan ook met de transitievisie warmte. Als de transitievisie warmte alvast volgens de vereisten uit de Omgevingswet wordt vastgesteld, bijvoorbeeld volgens de regels over milieueffectrapportage, dan heeft de transitievisie warmte onder de Omgevingswet automatisch de status van een omgevingsvisie of programma. Op het moment dat de transitievisie warmte niet is vastgesteld als onderdeel van de omgevingsvisie of als een programma onder de Omgevingswet, moeten gemeenten na de inwerkingtreding van de Omgevingswet alsnog aanvullende stappen zetten om de transitievisie warmte te borgen in het instrumentarium van de Omgevingswet. Daarom is het nu verstandig om m.e.r. bij de transitievisie warmte te doorlopen.

Specifieke aandachtspunten bij opstellen transitievisie warmte na inwerkingtreding van de Omgevingswet.

De omgevingsvisie, het programma en het omgevingsplan zijn in ieder geval plannen of programma's. Van een plan of programma is daarom altijd sprake als de gemeente de transitievisie warmte in de instrumenten van de Omgevingswet opneemt. Dan hoeft alleen nog beoordeeld te worden of de transitievisie warmte kaderstellend is of dat een passende beoordeling moet worden gemaakt. De transitievisie warmte is dan plan-m.e.r.-plichtig.

Meer weten?

Bel of mail de Commissie m.e.r.:

Tom Ludwig - tludwig@eia.nl - 030 234 7641

Roel Sillevissmitt - rsillevissmitt@eia.nl - 030 234 7648